

ILEANA, O PRINȚESĂ TALENTATĂ ȘI DEVOTATĂ DATORIEI FAȚĂ DE ȚARĂ

Drd. Ana Rusan – Görbe

Abstract: Princess Ileana of Romania was born on 5 January, 1909, in Bucharest, as the third daughter – and fifth child – of King Ferdinand and Queen Mary. Besides being a very cute child with large blue eyes, Ileana was a very good and supportive child. So, the little princess used to go with her mother in hospitals, visiting the Romanian soldiers wounded during the First World War, and tried to take care of them.

She was her mother's favourite child, probably because they had a lot in common: the passion for art and beauty, the desire of collecting pieces of art, the talent for painting, riding, swimming, navigating, dancing and skiing.

I found a few lovely drawings and sculptures made by Ileana; her first drawing was a house with a garden in front, and was dedicated to 1918 Queen's Mary Calendar; later she started to paint flowers like her mother. She was more talented in sculpture than in drawing, so she made a portrait in bronze of her first son, Ștefan, kept nowadays at the Bran Castle. She also made some more portraits in stone or bronze.

As a teenager, she took painting lessons with Jean Al. Steriadi and studied sculpture with Ion Jalea.

She married the stateless Archduke Anton of Habsburg on 23 July 1931, at the Peleş Castle, in Sinaia. They had six children and divorced in 1954. She married for the second time the doctor Ștefan Isărescu. They divorced few years later.

In 1967, princess Ileana became Mother Alexandra and founded the Orthodox Monastery of the Transfiguration in Ellwood City, Pennsylvania.

She wrote three books: *I Live Again*, *Hospital of the Queen's Heart* and *The Holy Angels*.

Princess Ileana of Romania or Mother Alexandra died on 21 January, 1991 in a hospital in the United States of America.

Keywords: Princess Ileana of Romania, Mother Alexandra, drawing and sculptures.

Principesa Ileana s-a născut pe 5 ianuarie 1909, la București, în sunetul celor douăzeci și unu de salve de tun ce anunțau venirea pe lume a unui nou vlăstar regal de sex femeiesc. Ea a fost al cincilea copil și a treia fiică a cuplului princiar Ferdinand – Maria, un prinț german și o prințesă engleză care vor deveni regii României Mari.

„Copila cu ochi albaștri”, așa cum a numit-o mama sa, „era un copil cuminte și se născuse cu legea binelui într-însă” (Maria, Regina României, vol. II, p. 387). Cele două au avut întotdeauna o legătură specială, se completeau în toate, își „citeau” gândurile una alteia și formau o echipă atunci când descopereau că cineva are nevoie de ajutorul lor.

Ochii mari și albaștri ai Ilenei au cunoscut pentru prima dată suferința atunci când fratele ei mai mic, principele Mircea, a fost răpus de febră tifoidă către finele anului 1916, în plin război. Imediat după înhumarea acestuia în biserica de pe

domeniul palatului Cotroceni, a început exilul familiei regale în Moldova. Pe toată durata șederii la Iași, micuța Ileana a luat contact cu durerea și suferința celorlalți, care, cu timpul, s-a transformat în propria suferință, ea fiind o fiică a țării, care a încercat în limita impusă de vârstă să ofere ajutor celor necăjiți. Astfel că pleca pe străzi cu doica ei pentru a da pâine și ceai soldaților înfometați, sau mergea prin spitale alături de mama ei, pentru a alina, cu o vorbă bună și un zâmbet cald, suferințele răniților. Un pasaj din memoriile mamei sale ne indică foarte clar care erau micile eforturi depuse de principesa Ileana, în timpul Marelui Război, proporțional cu vârsta fragedă a acesteia: „*Ileana a venit pentru prima oară să vadă spitalul și a ajutat la servitul mâncării răniților. Purta un voal de infirmieră pe cap, așa cum port și eu. Era nespus de drăgălașă cu ochii ei mari albaștri și toți soldații erau încântați s-o vadă; le sunt dragi copiii*”. (Maria, Regina României, vol. III, p. 88)

Ileana a avut multe afinități cu mama sa, poate datorită faptului că aveau multe în comun precum: dragostea pentru frumos, dorința de a colecționa obiecte din jad și nu numai, talentul pentru pictură, pasiunea pentru călărie, înot, navigație, dans și schi. Faptul că împărtășeau plăcerea de a picta reiese dintr-o însemnare a reginei Maria din august 1917: „*Am petrecut după amiaza scriind și pictând cu Ileana, care a fost mai dulce și mai drăgălașă ca oricând. Farmecul ei e atât de mare, încât ți se pare când e ea de față, că odaia e împodobită cu flori*”. (Maria, Regina României, vol. III, p. 300)

Atașamentul domniței Ileana față de patrie și de soldații români reiese din dorința ei de a contribui cu un desen la realizarea Calendarului Regina Maria pentru anul 1918. Este probabil primul ei desen care s-a păstrat și ne ilustrează o casă țărănească, scundă, cu acoperișul din stuf și o curte mare care o precede. În această curte se află un copac înmugurit, o câpiță de fân și un car în care se găsesc doi saci, iar pe fundal se prefigurează niște munți. Desenul are în josul paginii o dedicație scrisă chiar de principesă și anume: „*Desemnat Mamei mele pentru calendarul soldaților*”, urmează semnătura micii artiste și anul realizării, 1917 (fig. 1).

Multă vreme cele două au fost de nedespărțit, dar ambiția și dorința Ilenei „dragi” de a învăța, le-a despărțit pentru o vreme fiindcă, în 1925, prințesa a plecat să studieze la Liceul Heathfield din Ascot, Anglia. Aici a trebuit să îndure ostilitățile colegelor, puse pe seama faptului că era vlăstar regal, colege cărora le-a tolerat multe, ajungând până la finalul șederii ei acolo să se împrietenească.

În Anglia, Ileana a luat lecții de arte plastice având aplecare către desen, pictură și sculptură. Totodată cioplea lemnul, cosea, broda, croșeta, dar timiditatea ce punea stăpânire pe ea o împiedica să comunice eficient cu cei din jur, astfel că a luat lecții de „elocuțiune”. (Cooke, p. 68) În ceea ce privește muzica, nu avea aplecare și nu putea cânta la nici un instrument, dar la fel ca mama sa, avea o cultură muzicală bogată.

Ea a înființat în România o Asociație a Ghidelor, după modelul englez, fiindcă pe când frecventa cursurile Liceului Heathfield s-a alăturat acestei organizații și a fost instruită ca asistentă medicală, competențe ce i-au fost de mare folos în timpul celui de-al Doilea Război Mondial când a organizat, la Bran, un spital numit „Inima Reginei”. Totodată, ea era membră a Societății Naționale a Crucii Roșii și a Asociației Tinerelor Femei Creștine. Aceste îndatoriri au făcut parte din sufletul Ilenei și au determinat-o să călătorească mult, atât în țară cât și prin Europa.

La sfârșitul anilor 1920, Principesa Ileana a luat lecții de pictură de la Jean Al. Steriadi și de sculptură de la Ion Jalea, sculptura fiind domeniul artistic în care

a excelat, după cum ne spune Ruxanda Beldiman în articolul „Date noi privind creația plastică a domniței Ileana a României”, publicat în *Studii și Cercetări de Istoria Artei* în 2011. Printre lucrările sale se numără Medalia comemorativă destinată Regelui Ferdinand, executată în anul 1927, în care ne prezintă o imagine din profil a chipului obosit și măcinat de boală al bunului suveran.

Un frumos bust din bronz realizat de principesa Ileana este cel al primului ei fiu, Ștefan, la vârsta de trei ani, în care reușește să surprindă candoarea micuțului cu obraji buclăți și bucle scurte care îi încadrează chipul semeț. Această operă de artă este semnată și datată, fiind expusă în prezent în Castelul Bran.

Ileana a corespondat cu doica ei, Nini Woodfield, cam pe tot parcursul vieții, iar pe o carte poștală trimisă de la Balcic, pe 20 septembrie 1927, îi scrie că este foarte mândră că a început să picteze, probabil în atelierul amenajat de regina Maria. (fig. 2) Câteva săptămâni mai târziu, pe 12 noiembrie 1927, îi scrie lui Nini, tot de la Balcic, că este încântată de cum evoluează munca ei și o roagă să-i elibereze camera, întrucât, la întoarcere, vrea să-și așeze singură tablourile.

Câteva acuarele mai târzii se păstrează la Castelul Bran, dintre care amintim o frumoasă casă din lemn care încorporează două vetre din lut văruiți în alb. Minuțiozitatea Ilenei poate fi descoperită dacă privim cu atenție ușa laterală și stâlpii de la intrare care sunt sculptați cu motive tradiționale românești. Acest desen este semnat în colțul din stânga jos, Ileana, localizat, Bran și datat, 1934. Probabil a fost realizat într-o vacanță petrecută cu familia în România și dăruit mamei sale. Tot pe un perete din această reședință dragă se află un mic tablou în care Ileana a redat biserica din lemn de la Bran, ce era ridicată pe o colină și străjuită de o cruce veche din piatră ce seamănă cu cele colecționate de regina Maria. Biserica este redată din spate, dar putem remarca un colț din pridvor. Acuarela este semnată, localizată și datată în colțul din dreapta jos.

O pictură foarte asemănătoare cu cele realizate de mama sa se păstrează în patrimoniul Muzeului Național de Artă al României și este intitulată „Ciclame”. Dacă o privim cu atenție, descoperim cele cinci flori delicate care par că plutesc și sunt purtate de vânt, alături de frunzele pictate în mai multe nuanțe de verde. Lucrarea este semnată și datată în colțul din stânga jos, Ileana, 1937.

Ileana a expus două busturi în cadrul unei expoziții organizate în sala de la Teatrul Ventura, așa cum ne informează *Ilustrațiunea Română* din 20 ianuarie 1932. În cadrul acestei expoziții a participat și Elisabeta, sora Ilenei, devenită regină a Greciei. Talentul dragei Ileana, după cum îi plăcea mamei sale să o alinte, reiese din portretul domnișoarei de Lantillon – *M-elle de Lantillon* – sculptat în piatră și din *Cap de tânără fată* sculptat în bronz. Cel dintâi ne prezintă o femeie lipsită de delicatețe, pe chipul căreia identificăm o oarecare asprime împletită cu îngăduință, dând senzația că este vorba despre un om care a trecut prin multe de-a lungul vieții. Capul ușor înclinat este acoperit cu o bonetă din care nu răzbate nici un fir de păr, sprâncenele sunt arcuite și încadrează niște ochi mari și blânzi. (fig. 3) Al doilea bust ne prezintă o tânără sigură pe sine, cu privirea îndreptată în față, ca și cum vrea să ne spună că este pregătită să afle ce îi rezervă viitorul; este puțin încruntată și are părul prins într-un coc lejer. (fig. 4)

Micuța Ileana s-a transformat într-o tânără fermecătoare, cu un trup mlădios de 1,70 m care atrăgea privirile celor din jur. Chiar dacă a fost atrasă de cele sfinte

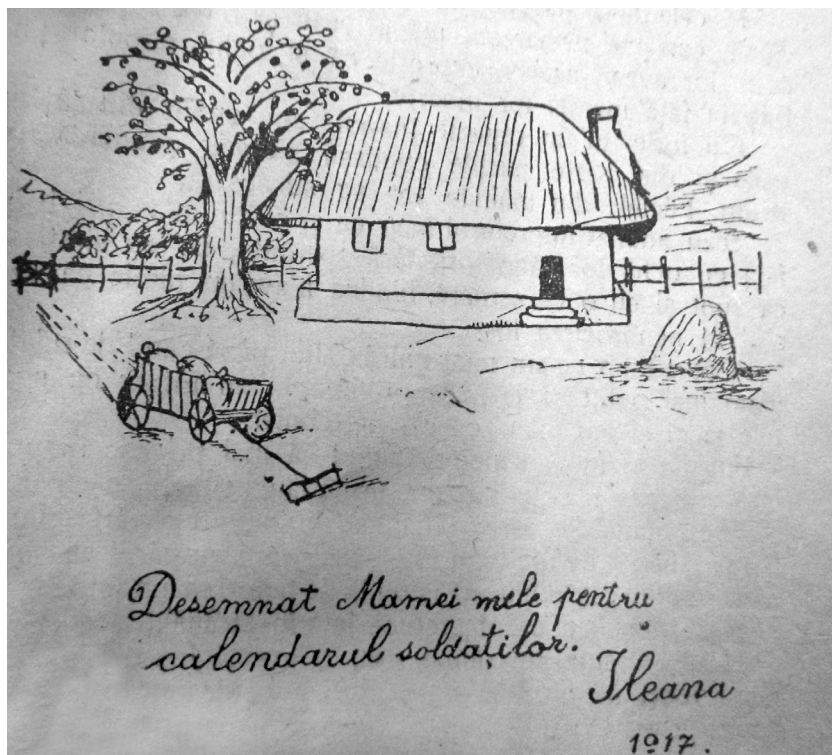

Fig. 1 – Desenul realizat de principesa Ileana pentru calendarul Regina Maria din 1918

încă din copilărie – menirea ei fiind pecetluită de momentul în care a văzut îngeri, la vârsta de șapte ani, deasupra patului lui Mircea, ea a ales să nu se alăture Bisericii de la bun început, ci să se mărite conform atât dorințelor mamei sale, cât și ale țării.

În 1929, pe când se afla în vizită în Spania, la mătușa sa Beatrice, sora cea mică a mamei sale, Ileana l-a cunoscut pe Anton de Habsburg, un tânăr apatrid. Cei doi s-au revăzut în 1930, când fratele ei, regele Carol al II-lea, le-a aranjat o întâlnire în Germania – acesta, fiind gelos pe popularitatea ei și pe legătura specială dintre ea și regina Maria, de abia aștepta să o vadă plecată din țară. Visul acestuia s-a îndeplinit în ziua de 24 iulie 1931, când Ileana s-a căsătorit cu Anton de Habsburg, la Castelul Peleş din Sinaia. Din această mariaj au rezultat șase copii, doi băieți și patru fete, care s-au născut în Austria. Pentru ca acești copii să aibă totuși o patrie, regina Maria a așezat sub patul Ilenei un vas din lut umplut cu pământ românesc. În momentul nașterii lui Ștefan – primul copil al principesei – austriecei au făcut un gest foarte frumos pentru tânără mamă și nou-născutul ei pe care l-au întâmpinat cu salve de tun și bătaie de clopote. (Cooke, p. 98)

În 1934, Ileana și Anton au achiziționat Castelul Sonnberg, în grădina căruia tânără mamă a învățat să cultive alimente de bază precum cartofi, grâu și porumb. Ea s-a obișnuit cu viața la țară și avea grijă de stupi și recoltă. S-a deprins cu munca și a învățat să tundă oile, să le toarcă lâna și să confecționeze ciorapi și pulovere pentru membrii familiei. În puținul timp liber pe care îl avea, principesa se dedica

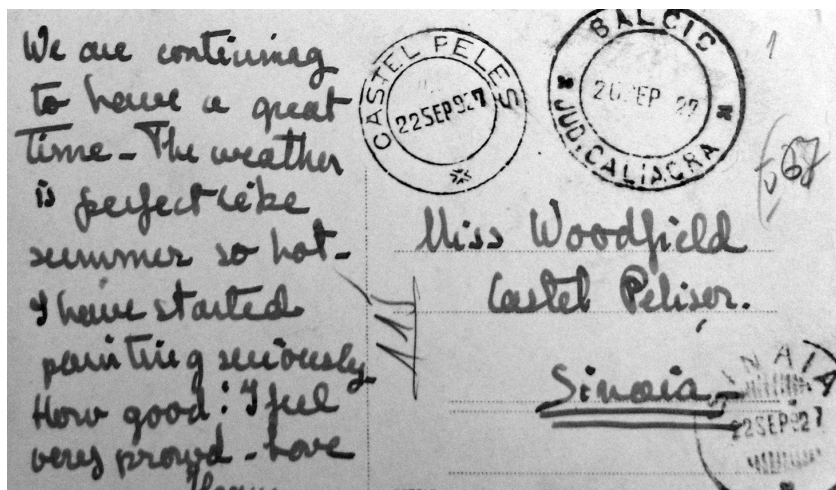

Fig. 2 – Carte poștală redactată de Ileana pe 20 septembrie 1927. Aceasta este păstrată la Arhivele Naționale ale României, în Fondul Casa Regală, personale Ileana.

activităților preferate: grădinăritul, pictura și sculptura. Totodată a încercat să transforme turnul castelului într-o capelă, iar pentru cele opt ferestre cu diverse aplicații din piatră, a desenat câte o floare: „iris, trandafir, crin, toporași, lealea, ciulin, zambilă și nufăr” (Ileana, Princesă de România, Arhiducesă de Austria, p. 49) care să înfrumusețeze bucățile de geam, dar din păcate acest proiect nu a putut fi finalizat din cauza izbucnirii războiului.

În timpul celui de-al Doilea Război Mondial, domnița Ileana a depus toate eforturile posibile pentru a-i ajuta pe români, s-a mutat cu familia la Brașov în 1943, iar un an mai târziu s-au mutat la Bran, castelul pe care îl primise moștenire de la mama sa devenindu-le pentru scurtă vreme cămin permanent. Ea a fost silită de comuniști să părăsească definitiv România pe 7 ianuarie 1948, moment în care s-a orientat către Elveția din dorința de a le asigura celor șase copii o viață liniștită care, din păcate, a întârziat să apară, întrucât din Elveția au emigrat în Argentina, pentru ca liniștea să și-o găsească în Statele Unite ale Americii.

Viața nu a încetat niciodată să-i scoată în cale obstacole peste care Ileana a trecut cu multă abnegație; ea a divorțat de soțul său, Anton, și s-a recăsătorit cu doctorul Ștefan Isărescu, de care s-a despărțit ulterior pentru a se călugări. De abia după ce și-a făcut datoria lumească, adică și-a crescut toți copiii, Ileana s-a ocupat cu adevărat de menirea ei și a intrat în sânul Bisericii pe care a slujit-o până în ultima zi de viață.

În 1961, Ileana a plecat în Franța, la Mănăstirea ortodoxă Acoperământul Maicii Domnului, pentru a se pregăti să devină monahie, devenind Maica Alexandra de abia în 1967. A întemeiat o mănăstire ortodoxă în Ellwood City, Pennsylvania, cu hramul „Schimbarea la față a Domnului”. Dragostea pentru frumos nu a părăsit-o nici după ce a devenit monahie, astfel că a început să realizeze icoane pe lemn.

Bunul Dumnezeu i-a îngăduit slujitoarei sale să-și revadă patria natală înainte de a o lua la El, astfel că Maica Alexandra a venit în România în septembrie 1990, alături de fiica ei Alexandra, poreclită Sandi. Chiar dacă a suferit numeroase operații, având o sănătate destul de șubredă încă din copilărie, Ileana a încercat

Fig. 3 - Portretul domnișoarei de Lantillon, imagine publicată în *Ilustrațiunea Română*, 20 ianuarie 1932

Fig. 4 - Cap de tânără fată, imagine publicată în *Ilustrațiunea Română*, 20 ianuarie 1932

să ofere ajutor copiilor orfani, bolnavi de SIDA, de pe teritoriul României. Simțul datoriei a rămas bine întipărit în sufletul și în mintea Ilenei și, după cum obișnuia regina Maria să spună: „*Ileana avea din naștere, sentimentul de „noblesse oblige” și era o adevărată plăcere să vezi câtă grație putea avea acest copil*”. (Maria, Regina României, vol. III, p. 331)

Ileana a scris trei cărți, și anume: „*Trăiesc din nou*”, o autobiografie publicată în mai multe ediții și în limba română, „*Spitalul Inima Reginei*” și „*Sfinții Îngeri*”, cea mai documentată carte pe acest subiect publicată și în limba română.

Pe 21 ianuarie 1991, într-o frumoasă zi de iarnă, Ileana a plecat așa cum a venit, ca un fulg care s-a topit primind binecuvântarea Episcopului Nataniel. Îngerul păzitor care a vegheat-o toată viața a condus-o atunci pe ultimul ei drum, acel înger frumos înveșmântat în albastru, pe care-l văzuse cu mulți ani în urmă. Ultima ei rugăciune a fost către poporul său, căruia îi dorea bucurie și lumină.

BIBLIOGRAFIE

- Beldiman, R., 2011, *Date noi privind creația plastică a domniței Ileana a României*, Studii și Cercetări de Istoria Artei, Artă Plastică, serie nouă, tom 1 (45), pp. 159-175, București.
- Calendarul Regina Maria pe 1918*, Tipografia Serviciului Geografic, Iași.
- Cooke, B., 2011, *Prințesă și monahie: Domnița Ileana – Maica Alexandra*, Editura Sophia, București.
- Ileana, Prințesă de România, Arhiducesă de Austria, 2010, *Trăiesc din nou*, Editura Humanitas, București.
- Iorga, F.-L., 2014, *Copilărie regală*, Editura Corint Books, București.
- Maica Alexandra, Prințesa Ileana a României, 2012, *Sfinții Îngeri*, Editura Fundația Anastasia 2009, București.
- Maria, Regina României, f.a., *Povestea vieții mele*, vol. II – III, ediția a VI-a, Editura „Adevărul” S.A.